

mittite in dexteram partem, id est, mittite prædicationem in gentibus: Erat enim Petrus nudus, id est nudi erant à fide Christi: tunica succinxit se, id est fidem Ecclesiæ: misit se in mare, id est in fluctuationibus, & amaritudines mundi per dilectionem Christi: alii discipuli navigio venerunt, id est, in Ecclesia fluctuationem mundi calcantes viderunt prunas, & piscem & panem positum, per piscem ostendit fidem, per prunas calorem caritatis, per panem verbum divinum: trahentes rete in terram, per littora ostendit finem mundi: plenum magnis piscibus, id est, plenitudo & magnitudo Ecclesiæ, per remissionem peccatorum: per tres ostendit trinitatem: indivisum rete & non scissum, id est, Ecclesiam in futuro incorruptam: manducavit Jesus post resurrectionem, ostendit veram incarnationem corporis ut credentes crederent.

Dixit Jesus, Simon Johannis amas me, ostendit sicut ter negavit, ut ter confiteretur fidem Trinitatis: pasce oves meas, id est in Ecclesia: ingressus Jesus januis clausis, ostendit quia clausis ingressus est januis uterum, sic & omnes Sancti post resurrectionem induunt spiritale corpus, ubique sine metu ingredi possunt, unde integer, & incorruptus matrimonio, tres testificant hanc sententiam.

Explicit secundum Joannem.

Explicit quatuor Evangeliorum expositio de brevi Proverbio edito à Sancto Hieronymo Presbytero, Deo gratias. Amen.

DE DEO ET NOMINIBUS EJUS.

BEATISSIMUS Hieronymus vir eruditissimus & multarum linguarum peritus; Hebræorum nominum interpretationem primus in Latinam linguam convertit, ex quibus pro brevitate, prætermisiss multis, quædam hinc operi adjectis interpretationibus interponere studui, vocabulorum enim expositio satis indicat quid velit intelligi. In principio autem decem nomina ponimus, quibus apud Hebræos Deus vocatur.

E L, dicitur quod alii Deum alii ethimologiam ejus exprimentes, Schiros, id est fortem interpretati sunt: eo quod nulla infirmitate opprimitur, sed fortis est, & sufficiens ad omnia perpetranda.

E L O I M, Tertium **E L O E,** Quod utrumque in Latinum Deus dicitur. Est autem in Latinum ex Græca appellatione translatum, nam Deus Græcè Theos, febos dicitur, i. e. timor. Unde tractum est Deus quod eum colentibus sit timor: Deus autem propriè nomen est Trinitatis pertinens ad Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Ad quam Trinitatem etiam reliqua, quæ in Domino infra sunt posita vocabula referuntur.

Quartum nomen dicitur: **S A B A O T H:** quod vertitur in Latinum, exercituum. Sunt enim in hujusmodi ordinatione virtutes multe ut Angeli, Archangeli, Principatus, & potestates: cunctique cælestis militiæ ordines, quorum tamen ille Dominus est; omnes enim sub ipso sunt ejusque domini subiacent.

E L Y O N: quod interpretatur excelsus quia supra cælos est, sicut scriptum est de eo: Excelsus Dominus supra cælos gloria ejus. Excelsus autem dicitur, pro valde celsus, sicut eximius quasi valde eminens.

E H E I E, id est qui est: Deus enim solus quia æternus est, hoc est, quia exordium non habet, essentium nomen verè tenet. Hoc enim nomen ad sanctum Moysen per angelum est delatum, quærenti enim quod est nomen ejus qui eum pergere præcipiebat ad populum ex Ægypto liberandum, respondit: Ego sum qui sum, & dices filiis Israel: qui est misit me ad vos, tanquam in ejus comparisonem qui verè est, quia incommutabilis est, ea quæ commutabilia facta sunt quasi non sint: quod enim dicitur, fuit, non est, & quod dicitur erit nondum est: Deus autem esse tantum novit, fuisse, futurum esse non novit. Solus autem pater cum Filio & Spiritu sancto veraciter est, cujus essentia comparatum, esse nostrum, non esse, est. Unde & in colloquio dicimus, vivit Deus, quia essentia vita vivit quam mors non habet. Septimum,

A D O N A I: quod generaliter interpretatur Dominus, quod

Discipulus quem amabat Jesus: Secunda virtus est quod fecit Jesus in Cana Galileæ, vinum de aqua expressit opus paratum virginitatem Johannis, ostendit quia illi sponsa conjuncta est: testimonium quod commendavit Jesus matrem suam Joanni: Maria Ecclesia figuratur, Johannes principatum, sicut fuit Johannes virgo matrimonio, sic fuit incorruptus & morte: Joannes genealogiam de divinitate narrat, nam alii de homine narrat: de divinitate Johannes dicit, in principio erat verbum, iste jacebat super pectus Jesu, & scientia divinitatis quæ fuerat in pectore Jesu, ascendit Johannes de conjunctione duorum pectorum; insita arbor, in alter facit fructum arboris, alterius in qua plantatur. Si secundum ordinem canonis iste liber Mathæum præmittendus esset, & quod in novissimam positus partem, est quia terra primis sanctificata est, deinde aqua, & postea novissime ignis quia clarior est & subtilior: item in similitudinem duarum legum, id est, vetus & novum, vetus prius tradita erat, nova tamen clarior est & major, quia de cælestibus discernit & abundantior mea, quod ad Evangelium Joannis pertinet ex supra dicta.

dominetur creaturæ cunctæ, vel quod creatura omnis domini ejus deserviat. Dominus ergo dicitur & Deus vel quod dominetur omnibus vel quod timeatur à cunctis.

O C T A V U M,

I A: quod in Deum tantum ponitur, quod etiam alleluia in novissima syllaba sonat. Nonum,

T E T R A G R A M M A T O N: hoc est quatuor litterarum quod propriè apud Hebræos in Deo ponitur, id est duabus **I A,** quæ duplicata ineffabile illud & gloriosum Dei nomen efficiunt: dicitur autem ineffabilis, non quia dici non potest, sed quia finiri sensu & intellectu humano nullatenus potest, ideo nihil de eo dignè dici potest, quia ineffabilis est. Decimum,

S A D D A I: id est omnipotens vocatur, vocatur autem omnipotens, quia omnia potest, sed faciendo quod vult, non patiendo quod non vult.

INCIPIUNT BENEDICTIONES

DE FILIIS JACOB.

SA C R O - s a n c t a atque præfata sanctorum Patriarcharum benedictio, quæ per Spiritum sanctum atque os beati Jacob singulis est competenti qualitate distributa, nec per omnia sensu litterario potest intelligi. Maxime cum isdem beatus Patriarcha dicat, ut adnuntiet vobis quæ ventura sunt in novissimis diebus, nec ita extenuanda per sensum allegoricum, ut omnimodo evacuari debeat sensus historicus: quia & quedam uti post videbimus, sic eis prædicta sunt, ut quedam multo post venerint, tamen plura ex illis in finem servata sunt, quæ ego historialiter in ipsis verbis intelligere possumus, primum quasi fundamenta jaciendo donante Domino strictim pandamus: quæ autem littera refugiant, & per spiritalem intelligentiam sicut & spiritali sunt intellectu carpenda, discutiamus.

R U B E N primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei: prior in donis, major imperio. Latet litteræ sensus, quia beatus Jacob primum filium Ruben, ex Lia uxore sua susceperit: qui si se digne tanto patre tractasset, ad eum primogenita regnumque pertineret. Unde dicit sibi eum primogenitum, quasi cui deberentur dona primogenita: sed & fortitudinem suam eum nominat, eo

quod robor imperii ad eum debuerit declinare. Hæc autem non ideo indicative protulit, quod ita futura esse aut præderit vel voluerit, sed ut eum per hæc dicta ad penitentiam cohortaretur, cum recoleret, à quanta dignitate peccando decidisset. Unde dicit, *& principium doloris mei,* principium namque doloris illius fuit, qui ruptis castimonie habenis, in frenis aruit ad constuprandam conjugem patris, quæ res non mediocri dolore cum stimulasse credenda est: bene autem dicitur principium doloris iste, quia & reliqui fratres accusati sunt à beato Joseph apud patrem crimine pessimo: quod autem ait, prior in donis, ad primogenita pertinet quæ illi tanquam primogenito debebantur: quod vero subjungit, major in imperio aperte declaratur ad eum pertinuisse, ut de ejus semine reges reliquorum fratrum crearentur. Quod vero ait, *effusus es sicut aqua?* hunc habet sensum, sicut aqua quæ vase non cohibetur, quaqua versum fluit, & ubi declivior locus humiliorem se præbuerit, toto impetu decedit: ita tu nulla mensura conjugali libidinem cohibuisti: sed quo te impetus voluptatis alleverunt, eo sentinam tuæ concupiscentiæ diffidisti: cum vero subjungit, *non crescas* prohibet eum ulterius à tali & simili turpitudine. Unde & Dominus ad Cain, *peccasti tu quiesce,* quo autem ista tendant, subjuncta verba testantur: *quia ascendisti cubile patris tui,* & *maculasti fratrum ejus.* Manifeste enim his verbis incesti crimen, quod ille in Balam concubinam patris sui commiserat exaggeratur: quod ne cui forsitan violentum videatur eo quod superius permillum sit.

Adnuntiabo vobis quæ ventura sunt in novissimis diebus: audiat quid liber Paralipomenon de hac re dicat. Filii quoque Ruben, iste primogenitus Israel: ipse quippe fuit primogenitus ejus, sed cum violasset choram patris sui, data sunt primogenita ejus filiis Joseph, filii Israel, & non est reputatus in primogenitum: typice autem Ruben, iste primogenitus populum designat Judaicum, qui primogenitus fuit Dei, juxta quod de illo Dominus ad Moysen ait: filius primogenitus

Simon & Levi fratres &c. Vide cætera apud Hieronymum in questionibus Hebraicis in Genesim, Tom. II. novæ hujus editionis.

DIVO HIERONYMO PRESBYTERO INSCRIPTA, IN EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM.

P R Æ F A T I O.

OMNIS scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova & vetera. Ego verò similis pauperula viduæ, duo minuta in gazophilacium mittenti, discentibus meis pauperulis, ac de paupere paupera sperantibus alimenta: has de mensa divitum mitto micas, quas catuli mei avidè cum Syrophœnicis flagitant. Porrò anxiant, aurum & argentum, lapides pretiosos minime habens: pelles scilicet hyacinthinas de cælestibus, non de terrestribus offeram: si potuero de naturis, id est, de Marci Evangelistæ historia, vel mystico intellectu, ut majores mei tradiderunt, Deo adjuvante intimare curabo. Quem ideo Evangelistam tractantes intactum, ut puto, prætereunt: quia eadem penè quæ Mathæus narrat: licet in propriis quibusdam sint distincti testimoniis: ut ala alterius, aliam alterius tangat animalis: & rota rotam eadem sequatur via: & ut versis invicem vultibus, sese sancta contueantur animalia. In primo canone Marcus cum Mathæo Lucaque comitatur & Joanne. In secundo, cum Mathæo & Luca. In quarto cum Mathæo & Joanne. In sexto canone velut in vecte duo annuli, Mathæus semper conjungitur & Marcus: id est in quadraginta & septem capitulis. In octavo canone cum Luca comitatur, id est, in tredecim capitulis. In propriis verò quæ maxime utrumque explanare dispo, decem & octo incedit speciatim capitulis: quæ simul omnia ducenta & triginta quinque sunt capitula. Marcus Evangelista Dei, Petri discipulus, Leviticus genere, & sacerdos, in Italia hoc scripsit Evangelium. Qui initium Evangelii sui de

Tom. V.

K k k ij